

Klimat- och
regionutvecklingsnämnden

Yttrande över EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens

Regionledningskontorets förslag till beslut

Klimat- och regionutvecklingsnämnden beslutar följande.

Utvecklingsdirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till klimat- och näringslivsdepartementet över remiss - EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens.

Sammanfattning

Klimat- och näringslivsdepartementet har genom remiss berett Region Stockholm möjlighet att yttra sig över EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens. Klimat- och regionutvecklingsnämnden yttrar sig på Region Stockholms vägnar. Direktivet grundar sig på EU:s markstrategi för 2030 om att uppnå god markhälsa i hela EU senast år 2050. Förslaget omfattar all mark och all markanvändning inom unionens gränser. Långsiktigt ämnar förslaget ge mark samma rättsliga status som luft och vatten har idag. Genomförandet är utformat i två steg. I det första steget ska medlemsländerna bidra till kunskapsinhämtning en samlad bedömning av markhälsan i EU. I det andra steget ska kommissionen utvärdera behov av ändringar i direktivet, vilket kan komma att generera nya krav på åtgärder.

Region Stockholm ser i huvudsak positivt på EU:s förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens. Syftet med direktivet stämmer överens med Region Stockholms egna styrdokument i form av policys, strategier, riktlinjer och planer. Däremot är det svårt att i nuläget bedöma hur och i vilken grad direktivet kommer att påverka Region Stockholms verksamheter, vilket eventuellt ansvar regionen kommer att få och vilka kostnader direktivet skulle kunna innebära. Det beror helt och hållet på hur Sverige väljer att implementera direktivet nationellt. Region Stockholm önskar därför bjudas in till dialog och samråd om hur direktivet ska implementeras i Sverige.

Bakgrund

Klimat- och näringslivsdepartementet har genom remiss berett Region Stockholm möjlighet att yttra sig över EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens. Klimat- och regionutvecklingsnämnden yttrar sig på Region Stockholms vägnar. Lagförslaget grundar sig på EU:s markstrategi för 2030, som bland annat presenterar vision och mål för att uppnå god markhälsa i hela EU senast år 2050. Enligt EU-kommissionen är över 60 procent av unionens mark i dåligt skick och den håller på att försämrans.

Markhälsa utgör en viktig del i EU:s strategi för biologisk mångfald till 2030 och den europeiska gröna given. Friska och hälsosamma jordar är nödvändiga för att möta miljömässiga, samhällseliga och ekonomiska behov. De är avgörande för att förebygga och mildra effekterna av klimatförändringar och för att öka motståndskraften mot naturkatastrofer samt en förutsättning för att uppnå klimatneutralitet. Hälsosamma jordar behövs för att vända förlusten av biologisk mångfald, för förmågan att leverera ekosystemtjänster och inte minst för den framtida livsmedelsförsörjningen.

Förslaget omfattar all mark och all markanvändning inom unionens gränser. Långsiktigt ämnar förslaget ge mark samma rättsliga status som luft och vatten har idag. Förslaget utgår från fem huvudsakliga områden; markhälsa och markdistrikt, markövervakning, hållbar markförvaltning, hantering av förorenade områden samt återställande av skadad mark. Åtgärderna består av tre delar: kartläggning och bedömningar, etablering av en hållbar markförvaltning, lokalisering och åtgärdande av förorenade områden samt rapportering och uppföljning.

Genomförandet är utformat i två steg. I det första steget ska medlemsländerna bidra till kunskapsinhämtning för att kommissionen ska kunna göra en samlad bedömning av markhälsan i EU. I det andra steget, sex år efter direktivets ikraftträdande, ska kommissionen utvärdera behov av ändringar i direktivet, vilket kan komma att generera nya krav på åtgärder.

Den svenska regeringen och berörda statliga myndigheter har tagit fram underlag för preliminär bedömning av förslagets konsekvenser och koppling till svenska regler. Sverige bedöms ligga i framkant jämfört med andra medlemsstater när det gäller såväl övervakning av mark som hantering av förorenade områden.

Region Stockholms yttrande

Region Stockholm gör bedömningen att dess verksamhet kommer att påverkas i såväl rollen som markägare, markförvaltare och exploatör för hälso- och sjukvård samt kollektivtrafikförsörjning som i rollen med ansvar för regional fysisk planering och regionalt utvecklingsansvar för hållbar tillväxt.

Region Stockholm ser i huvudsak positivt på EU:s förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens. Syftet med direktivet stämmer överens med Region Stockholms egna styrdokument i form av policies, strategier, riktlinjer och planer. I såväl Region Stockholms hållbarhetsarbete för den egna verksamheten som den regionala utvecklingsplanen RUFSS 2050 finns riktlinjer för främjande av biologisk mångfald och ekosystemtjänster, en giftfri och hälsosam livsmiljö, minskad miljö- och klimatpåverkan, en ansvarsfull och minskad resursanvändning samt en robust livsmedelsförsörjning. Den regionala utvecklingsplanen RUFSS 2050, är vägledande både för den fysiska planeringen i länet samt det regionala tillväxtarbetet. Planen är vägledande för kommuner, myndigheter, näringsliv och för den egna verksamheten.

Region Stockholm tar regelbundet fram demografiska prognoser, statistik, analys, kunskapsunderlag och kartor samt gör uppföljningar av mål och trender. Denna information och data är tillgänglig för alla i länet. Där skulle Region Stockholm kunna bistå med kompetens för analyser och visualiseringar av jordhälsa och resiliens samt för spridning till regionala aktörer och allmänhet. Uppföljningarna är även ett viktigt verktyg för länets beslutsfattare, kommuner, länsstyrelser och myndigheter i planeringen och genomförandet av sin verksamhet.

Däremot är det svårt att i nuläget bedöma hur och i vilken grad direktivet kommer att påverka regionens verksamheter eller vilket eventuellt ansvar regionen kommer att få. Detta beror helt och hållet på hur Sverige väljer att implementera direktivet nationellt. Vilka krav kommer att ställas på regionerna såväl i egenskap av markägare och förvaltare som ansvarig för regional fysisk planering och regional tillväxt och kommer det att innebära ökade ekonomiska kostnader?

Påverkan på och konsekvenser för regionens verksamheter kommer framför allt bero på hur markdistrikten ska delas in, vilken nationell myndighet som får ansvaret för implementeringen och vilka metoder som väljs. Avgörande faktorer blir också hur tillgången till opartisk och oberoende rådgivning om hållbar markförvaltning och

utbildningsaktiviteter blir samt hur uppföljningen av och övervakningen och bedömningen av jordhälsan ska gå till och finansieras samt hur det ska organiseras på regional och lokal nivå.

Region Stockholm önskar därför bjudas in till dialog och samråd om hur direktivet ska implementeras i Sverige och hur det kan påverka regionernas och kommuners verksamheter.

Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna för Region Stockholms verksamheter, i form av markägare, markförvaltare och exploatör för hälso- och sjukvård samt kollektivtrafikförsörjning samt som ansvarig för regional fysisk planering och regionalt utvecklingsansvarig för hållbar tillväxt, går inte att bedöma förrän ett förslag har tagits fram på hur direktivet ska organiseras och verkställas i Sverige.

Regeringen och berörda statliga myndigheter har gjort bedömningen att ett genomförande av direktivet med föreslagen utformning kommer innebära nya uppgifter och kostnader för såväl kommuner, länsstyrelser och centrala uppföljnings- och vägledningsansvariga myndigheter.

Regeringen bedömer att förslaget medför ökade kostnader för berörda fastighetsägare och verksamhetsutövare. Vidare kan fastigheters värde påverkas både positivt och negativt till följd av att ett markhälsocertifikat utfärdas. I förslaget listas krav som behöver följas vid ianspråktagande av mark som skulle kunna göra ianspråktagandet dyrare.

Anton Västberg
Utvecklingsdirektör

Mikael Ranhagen
Enhetschef

Beslutsunderlag

1. EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens
2. Bilaga till EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens

3. Regeringskansliets faktapromemoria 2022/23:FPM125

Beslutsexpediering

1. Klimat- och näringslivsdepartementet

Godkänd av Anton Västberg, 2023-09-27